

СУЧАСНІ ЗАСАДИ ОХОРОНИ ПРАВ ЗАСУДЖЕНИХ В УКРАЇНІ

Колб Іван Олександрович, здобувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ

Відповідно до вимог частини 2 ст. 116 КВК України лікувально-профілактична і санітарно-протиепідемічна робота в місцях позбавлення волі організується і проводиться відповідно до законодавства про охорону здоров'я. Адміністрація колоній зобов'язана виконувати необхідні медичні вимоги, що забезпечують охорону здоров'я засуджених. Засуджені до позбавлення волі зобов'язані виконувати правила особистої і загальної гігієни, вимоги санітарії. Крім цього, засуджений, як зазначено в ч. 5 ст. 116 КВК, має право звертатися за консультацією і лікуванням до установ, що надають платні медичні послуги. Консультавання і лікування в таких випадках здійснюються в медичних частинах колоній за місцем відбування покарання під наглядом персоналу медичної частини. Поряд з цим, деякі автори пропонують доповнити КВК ст. 116-1, передбачивши, зокрема, лікування засуджених до позбавлення волі за кордоном [1]. Разом із тим, при нині діючому законодавчо визначеному підході, включаючи й вимоги ч. 3 ст. 63 Конституції України про те, що засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, що визначені законом і встановлені вироком суду, необхідно визнати, що засуджені право на лікування за кордоном не мають. Додатковим аргументом з цього приводу виступають положення ст. 8 КВК «Основні права засуджених» та ст. 107 КВК «Права і обов'язки засуджених до позбавлення волі», а також ст. 5 КВК «Принципи кримінально-виконавчого законодавства, виконання і відбування покарань», які не передбачають цього права засуджених.

До такого самого висновку прийшли й інші науковці [2]. Більш того вимога засуджених лікування за кордоном на їх переконання, є однією із форм ухилення їх від відбування покарання [3] та протиправного тиску на адміністрацію виправних колоній з метою примусити персонал до прийняття неправомірних рішень [4]. Інший бік цієї проблеми полягає у тому, що як показує практика, в УВП України тримаються найбільш суспільно небезпечні особи, а саме: 12,5 тис. осіб, засуджених на термін понад 10 років за вчинення особливо тяжких злочинів (ст. 12 КК України); 1778 осіб – у вигляді довічного позбавлення волі (ст. 64 КК).

Крім цього, в місцях позбавлення волі тримається: а) 17,1 тис. осіб, засуджених за умисне вбивство (ч. 1 ст. 115 КК), у тому числі 8,5 тис. – за умисне вбивство при обтяжуючих обставинах (ч. 2 ст. 115 КК); б) 9,9 тис. осіб – за умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 КК); в) 29,2 тис. осіб – за розбій (ст. 187 КК); грабїж (ст. 186 КК) та вимагання (ст. 189 КК); г) 2,3 тис. осіб – за зґвалтування (ст. 152 КК); г) 34 особи – за захоплення заручників (ст. 147 КК); д) 21,8 тис. осіб – за злочини у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення (розділ XIII Особливої частини КК); ін. [5, с. 9]. При цьому щорічно саме з боку зазначеної категорії засуджених стають жертвами злочинів в Україні більше 50 тис. осіб [6].

Отже, якщо керуватися вимогами ч. 1 ст. 24 Конституції України та ст. 5 КВК, у яких закріплений принцип рівності громадян перед законом, то слід визнати, що всі вищезазначені категорії засуджених в УВП теж матимуть право на лікування за кордоном. Поряд із цим, виникає запитання: яка із держав світу наслідиться взяти на себе обов'язок не тільки, і не стільки лікувати цих осіб, скільки забезпечити суспільну безпеку для оточуючих (медичного персоналу, інших хворих, охоронців, т.ін.)? Тим більше, що жодна держава на сьогодні не має такої практики і не відправляє своїх засуджених лікуватися за кордон, а також ні один міжнародно-правовий акт з питань виконання покарань це не передбачає. Разом із тим, як в Україні [7, с. 165-366], так і за кордоном [8] кримінальне покарання у виді позбавлення волі судами призначається як крайній засіб примусу до винних у вчиненні злочину

осіб. При цьому, ізолюючи особу від суспільства та обмежуючи її у конституційних правах і свободах (ч. 3 ст. 63 Конституції України), держава діє ніби в умовах крайньої необхідності, а саме: з одного боку, завдає засудженому певних страждань у межах закону, а з іншого, стримує таким чином інших осіб від вчинення злочину – саме це і є одним із наслідків кримінальної відповідальності [9, с. 314].

Саме тому та виходячи з вищевикладеного, варто визнати, що запропоновані деякими авторами зміни і доповнення у чинний КВК України є хаотичними, безсистемними та такими, що можуть привести до тяжких наслідків для Української держави, позаяк їх прийняття Верховною Радою України знівелює зміст кримінального покарання, як такого, а також створить небезпечний прецедент для найбільш агресивно налаштованої частини населення, а також рецидивістів (причому, як тих, хто ще відбуває покарання, так і тих, у кого не знята і не погашена судимість у порядку ст. 88-91 КК).

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо гуманізації законодавства про попереднє ув'язнення та забезпечення конституційних прав і свобод осіб, взятих під варту, осіб, засуджених до позбавлення волі, а також засуджених, які перебувають на лікуванні в закладах охорони здоров'я за межами установ виконання покарань: проект Закону України, реєстр № 2293 від 13.02.2013 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.nau.u.gov.ua/doc/?uid=1206.628.0>.
2. Колб О.Г. Деякі аспекти правового статусу засуджених до позбавлення волі / Колб О.Г., Пришко І.А. // Вісник прокуратури. — К., 2012. — № 7 (133). — С. 24-30.
3. Пришко І.А. Кримінальна субкультура як невід'ємна частина загальносуспільної культури / Пришко І.А. // Вісник прокуратури. — К., 2012. — № 7 (133). — С. 88-93.
4. Пирожков В.Ф. Кримінальна психологія / Пирожков В.Ф. — М.: «Ось-89», 2013. — 704 с.
5. Сидоренко С.М. Шляхи реалізації Концепції державної політики у сфері реформування ДКВС України на сучасному етапі / Сидоренко С.М. // Державна пенітенціарна служба України: історія сьогодення та перспективи розвитку у світлі міжнародних пенітенціарних стандартів та Концепції державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 28-29 берез. 2013 р.) — К.: ДПіС України: ВД «Дакор», 2013. — С. 5-13.
6. Аналіз стану здійснення судочинства судами загальної юрисдикції в 2011 р. (за даними судової статистики) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://govuadocs.com.ua/docs/index-76683.html>.
7. Про практику призначення судами кримінального покарання: постанову Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2003 року № 7 // Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах. — 3-є вид., змін. і доп. — К.: Видавничий дім «Скіф», 2008. — С. 365-377.
8. Богатирьов І.Г. Порівняльне кримінально-виконавче право: навч. посібник / Богатирьов І.Г., Копотун І.М., Пузирьов М.С.; за заг. ред. І.Г. Богатирьова. — К.: Інститут кримінально-виконавчої служби, 2013. — 140 с.
9. Міжнародна поліцейська енциклопедія. У 10 т. / Відп. редактори: Ю.І. Римаренко, Я.Ю. Кондратьєв, В.Я. Тацій, Ю.С. Шемшученко. — К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. — Т. 1: Реторико-методологічні та концептуальні засади поліцейського права та поліцейської деонтології. — 1231 с.

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ПІДХОДИ ТА ПРАКТИКА ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИМ ЗЛОЧИННИМ УГРУПУВАННЯМ

Гумен Володимир Миколайович, здобувач кафедри оперативного-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ

Як показало вивчення наукової літератури, проблеми, що пов'язані з протидією організованим злочинним угрупованням, носять міжнаціональний (транснаціональний) характер [1], що, без сумніву, не може не відобразитись на стані цієї діяльності й в Україні [2, с. 67-70]. Саме тому зазначене питання й було визначено однією із задач даного статті. При цьому аналіз міжнародно-правових підходів та практики був здійснений з урахуванням як європейського, так і міжнародного законодавства, а також правових джерел Співдружності Незалежних Держав (СНД) та інших Союзів. Зокрема, у цьому контексті заслуговує на увагу Європейська конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, вимагає від держав-учасників, включаючи й Україну, яка ратифікувала Конвенцію у грудні 1997 р., вжити заходи для того, щоб внутрішнім законодавством розглядалися як злочини певні умисні дії, включаючи й ті, що мають відношення до діяльності організованих злочинних формувань [3]. На виконання вимог зазначеної Конвенції в КК України закріплено ряд статей, що мають пряме відношення до реалізації її змісту (ст. 209 «Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом»; ст. 209-1 «Умисне порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізацію